- DRAFT –

CUM SADE NE-A FORMAT

S. B.

CUPRINS

I

INTRODUCERE

Dorinta. Ce forta enigmatica care anima existenta umana. Dorinta se desfasoara pe un teren ambiguu, intre necesitate si libertate, intre real si ideal. in esenta, dorinta nu este doar o simpla nevoie de a obtine ceva anume, ci mai degraba un puls perpetuu care ne arunca intr-o cautare lipsita de tihna. psihanaliza, prin prisma lui Freud si ulterior Lacan, ne ofera o imagine subtila a acestui concept.

Freud a gandit dorinta ca fiind strans legata de inconstient, un loc unde se aduna toate impulsurile noastre reprimate, transformandu-se in fantasme si vise. Lacan, rafinand aceasta viziune, a introdus conceptul de "l'objet petit a" – obiectul mic "A", simbolizand acel obiect iluzoriu al dorintei care nu poate fi niciodata in totalitate atins. Pentru Lacan, dorinta individuala este intotdeauna dorinta altuia, un construct ce ne defineste identitatea si ne directioneaza actiunile intr-o maniera care scapa controlului constient. ("I have the right of enjoyment over your body, anyone can say to me")

Astfel apare si filosofia absurdului, caci ce poate fi mai absurd decat sa alergi mereu dupa un concept infezabil? Sisif, in mitul sau etern, devine prototipul omului modern, impins de o dorinta care, desi aparent neimplinita, este motorul existentei sale. In aceasta paradigma absurdista, viata nu este despre atingerea scopului, ci despre cautarea perpetua a acestuia. Camus ne sugereaza ca trebuie sa ne imaginam pe Sisif fericit, acceptand absurdul si gasind in el propria libertate.

Legatura psihanaliza-absurd devine clara atunci cand ne gandim la structura dorintei: este un mecanism fara sfarsit, un circuit inchis al cautarii de sine si al recunoasterii de catre celalalt. In aceasta privinta, dorinta este un spectacol al absentei, o fantezie continua care ne impinge sa recream realitatea in fiecare clipa. In acest fel, absurdul nu neaga dorinta, ci o potenteaza, aratandu-ne ca semnificatia vine din lupta insasi, nu din destinatie.

Dorinta este damnata sa devina un paradox: este in acelasi timp motorul vietii si confirmarea nonsensului ei. Lacan insusi recunoaste acest paradox cand afirma ca dorinta este structurata ca un limbaj, intotdeauna orientata catre altul, dar

niciodata pe deplin articulata. fiecare cuvant rostit este o incercare de a captiva acel obiect intangibil, dar niciodata nu reuseste sa il posede in totalitate.

Suntem definiti de dorinta ca fiinte absurde, condamnate la o cautare continua de sens intr-un univers care nu ne ofera garantii. Acceptand acest fapt, putem imbratisa dorinta nu ca pe o povara, ci ca pe o celebrare a conditiei noastre umane.

II

A FOST ODATA... SADE

2.1 DESPRE SADE

Marquis de Sade este parintele, inventatorul sadismului. In cartile sale (120 Zile ale Sodomei, Justine, Juliette si Filosofia in Boudour) acesta mereu scria in detaliu lucruri oribile. toate acestea erau impletite cu comentarii politice. sustinand impreuna cu alti libertini ca sunt "idei in acord cu legile naturii".

Sade a dat nastere lui Freud, anarhiei, totalitarismului, dar a fost si autorul apreciat de criminali si abuzatori. a fost chiar el arestat pentru ca practica ceea ce scria.

Scrierile lui inca ne afecteaza in prezent. <u>Aici nu intru in tematica cuplurilor consensuale, ci in sfera lumii exterioare relatiilor.</u>

2.2. SADE IN PREZENT

In prezent, anumite materiale care prezinta comportament eronat moral sau chiar aspecte de violenta majora, ajung sa fie la indemna oricui. Aceste materiale (clipuri, benzi desenate, imagini) sunt ce erau cartile lui Sade in trecut.

In aceste cercuri de indivizi derizabili contemporani, lucrurile transpuse in trecut de Sade sunt normalizate. Sade a reusit sa ne faca societatea sa inchida ochii in fata abuzului, sa il minimizeze, sa treaca cu vederea, sa il accepte in anumite conjuncturi.

Cartea sa, "120 de Zile ale Sodomei" (1785), incepe cu urmatorul paragraf :

"Many of the <u>extravagances</u> that you are going to see depicted will, I know, doubtless, displease you, but you will find some there that will <u>excite</u> you to the point of <u>costing you some fuck</u>, <u>and that is all we want</u>."

De ce am subliniat cuvintele acelea din citatul lui Sade. libertinii vad in abuzul psihologic, fizic si sexual o "extravaganza", care "instiga", in punctul in care (in mintea lor), o vei face si tu, le vei normaliza.

Sade si precursorii sai sunt dovada vie ca omul este un animal si atat. starnit de dorintele animalice, de foame, sete, somn, putere.
Sade, in contrast, isi construieste filozofia pe dorinta si placere erotica, sexuala, fara nicio constrangere morala.

2.3. CRITICA ASUPRA LIBERTINAJULUI

Sade, in contrast, isi construieste filozofia pe dorinta si placere erotica, sexuala, fara nicio constrangere morala.

In scrierile sale, el exploreaza limitele libertatii umane, argumentand ca adevarata libertate consta in urmarea neingradita a dorintelor personale, indiferent de consecintele pentru alti indivizi. pentru Sade, legile morale si sociale sunt obstacole care trebuie depasite pentru a atinge o forma pura de libertate.

A vedea lucrurile astea ca o placere, un dezmat, anuleaza in totalitate statulul de om. Nu te mai poti numi om. In ce situatie schizoida poate ajunge o fiinta "umana" incat nu doar da doreasca raul altei persoane, dar sa fie si excitat din urma suferintei cauzate, nu sa romantizeze abuzul, dar sa il vada si ca pe o libertate, sa il impuna fara pic de urma de remuscare asupra altei persoane?
cum si Zizek a declarat, "How can "normal" people be brought to the point where they would enjoy sadistic spectacles? The short answer is that it requires some kind of mythic discourse, religion or poetry."

III

BOALA PSIHANALIZEI

3.1. DESPRE PSIHANALIZA

Psihanaliza este o teorie și o practică terapeutică inițiată de Sigmund Freud la sfârșitul secolului al XIX-lea. Aceasta se concentrează pe investigarea inconștientului și a modului în care experiențele din copilărie modelează comportamentul și personalitatea adultului. În cadrul acestei teorii, Freud a introdus concepte revoluționare, printre care complexul Oedip, care este unul dintre cele mai discutate și controversate. Ulterior, Carl Jung a propus un concept similar pentru fete, numit complexul Electra. Aceste concepte joacă un rol central în înțelegerea dezvoltării psihologice din perspectiva psihanalitică.

Marquis de Sade a avut o influență asupra lui Freud și asupra dezvoltării gândirii psihanalitice. Freud a fost interesat de lucrările lui Sade în legătură cu natura umană, sexualitatea și subconștientul.

Complexul Oedip, denumit după personajul mitologic Oedip care, fără să știe, și-a ucis tatăl și s-a căsătorit cu mama sa, reprezintă o etapă crucială în dezvoltarea psihosexuală a băieților. Freud susținea că, între vârstele de trei și șase ani, băieții dezvoltă sentimente erotice față de mamele lor și ostilitate față de tații lor, pe care îi văd ca pe rivali. Această perioadă este cunoscută sub numele de stadiul falic al dezvoltării psihosexuale. Conform lui Freud, rezolvarea acestui complex apare prin identificarea cu părintele de același sex și prin internalizarea valorilor și normelor acestuia. Dacă acest conflict nu este rezolvat corespunzător, poate duce la tulburări psihologice și comportamentale în viața adultă.

Complexul Electra, introdus de Carl Jung ca o contraparte feminină a complexului Oedip, descrie sentimentele erotice pe care fetele le dezvoltă față de tații lor și ostilitatea față de mamele lor. Jung a ales numele Electra după personajul mitologic care și-a ajutat fratele să-și răzbune tatăl, ucigându-și mama. Complexul Electra se manifestă în timpul aceluiași stadiu falic al dezvoltării psihosexuale și este rezolvat prin identificarea cu mama și internalizarea normelor și valorilor acesteia. Freud a fost mai puțin interesat de

acest concept, considerând că teoria sa oedipiană poate fi aplicată în mare parte și fetelor, deși cu diferențe notabile în modul de manifestare și rezolvare.

Ambele complexe, Oedip și Electra, sunt centrale pentru teoria freudiană a dezvoltării psihosexuale, care postulează că comportamentul și personalitatea adultului sunt profund influențate de experiențele și conflictele din copilărie. Aceste complexe evidențiază rolul crucial al familiei în formarea inconștientului și în determinarea traiectoriei psihologice a individului. Rezolvarea adecvată a acestor complexe este esențială pentru dezvoltarea sănătoasă a identității și pentru stabilirea unor relații interpersonale sănătoase.

Criticii teoriilor freudiene și jungiene susțin că aceste concepte sunt prea centrate pe structura familială tradițională și pe normele culturale occidentale ale începutului secolului XX. De asemenea, mulți psihologi contemporani consideră că complexele Oedip și Electra nu pot explica în mod satisfăcător complexitatea dezvoltării umane și a relațiilor interpersonale. Teoriile feministe au criticat de asemenea complexul Electra pentru modul în care perpetuează stereotipurile de gen și pentru că reduce experiențele psihologice ale femeilor la rivalitate și competiție pentru atenția bărbaților.

3.2. UNDE A GRESIT FREUD. DESPRE “L’ANTI-ŒDIPE”

„Anti-Oedip” este o lucrare scrisă de Gilles Deleuze și Félix Guattari, publicată în 1972, fiind primul volum din seria „Capitalism și schizofrenie”. În această carte, autorii critică radical teoria psihanalitică tradițională, în special complexul Oedip al lui Sigmund Freud.

Deleuze și Guattari contestă relevanța și universalitatea complexului Oedip, argumentând că acesta este un construct cultural specific și nu o realitate psihologică universală. Ei resping ideea că dorința este fundamental reprimată și că trebuie canalizată prin structuri familiale și culturale pentru a deveni „normală”. În schimb, susțin că dorința este o forță productivă, creativă și liberă, capabilă să creeze noi forme de viață și relații. Dorința nu trebuie interpretată prin prisma unui triunghi familial (mamă-tată-copil), ci ar trebui înțeleasă în termeni de fluxuri și conexiuni multiple în cadrul unui context social și economic mai larg.

Autorii argumentează că complexul Oedip reduce dorința la o structură familială restrânsă și opresivă, sugerând că Freud, prin teoria sa oedipiană, a contribuit la perpetuarea unei structuri patriarhale și represive. În loc să considere familia ca fiind punctul central al dezvoltării psihice, Deleuze și Guattari propun o abordare care se concentrează pe „mașinile dorinței" și interacțiunile sociale extinse, denumită „schizoanaliză".

O componentă esențială a „Anti-Oedip" este legătura dintre dorință și capitalism. Cei doi explorează modul în care capitalismul capitalizează și controlează dorințele umane, încercând să le canalizeze într-un mod care susține sistemul economic. Complexul Oedip este văzut ca un mecanism prin care dorința este domesticită și adaptată pentru a servi structurile de putere existente. Deleuze și Guattari susțin că eliberarea dorinței de sub constrângerile oedipiene poate duce la noi moduri de existență și interacțiuni sociale.

Ca alternativă la psihanaliza tradițională, Deleuze și Guattari propun schizoanaliza, care se concentrează pe fluxurile de dorință și pe modul în care acestea se conectează și interacționează în societate. Schizoanaliza explorează multiplele direcții și intensități ale dorinței, respingând ideea unei structuri oedipiene fixe și încurajând o abordare mai fluidă și dinamică a psihicului uman.

Deleuze și Guattari consideră că teoria freudiană contribuie la reprimarea dorinței, încurajând indivizii să accepte norme sociale și morale restrictive. Ei propun în schimb că dorința ar trebui să fie eliberată de aceste constrângeri, permițând o creativitate și o libertate mai mari.

IV

ZIUA CAND LACAN L-A FACUT PE KANT SA PLANGA

În "Kant avec Sade", Lacan l-a adus pe Kant împreună cu Sade. În anii '60, când Lacan a scris această lucrare pentru revista "Critica", oamenii, dacă erau interesați de Sade, erau interesați de perversitatea, de sexualitatea bolnavă. Dar ce legătură are scrisul acestui om cu morală lui Kant? Nimic, e mintea lui Lacan care îi aduce împreună.

Lacan se referă la cea mai veche tradiție din filosofie, care este etica lui Aristotel. Acest lucru îl determină să ia în considerare filosofia lui Kant la care ea însăși se referă apoi și la de Freud (Lacan fiind un urmaș mai moral - kantian - al lui Freud). Deci, în legătură cu acea dimensiune a

eticii și a voinței, Kant își ia locul în învățăturile lui Lacan, mai mult sau mai puțin.

Lacan, în "Kant avec Sade”, s-a referit la o singură carte a lui Sade: "Filosofia în Boudoir”. Un boudoir nu este un dormitor, este între dormitor și lounge. Cuvântul de "boudoir-ul" a fost inventat în Franța în jurul anilor 1760, de Bougainville, un marinar francez, mai târziu fiind atribuit unei încăperi - antecamera.

În "Filosofia în Boudoir" (1795) cele două personaje afirmă că singurul sistem "moral" care întărește revoluția franceză este libertinismul, iar dacă Franța nu reușește să adopte această filosofie libertină, se vor întoarce la monarhie. În introducere, Sade își îndeamnă cititorii să se complacă în diversele activități din piesă (abuz sexual, incest, tortură). El spune că lucrarea este dedicată „persoanele de toate vârstele, de orice sex” și îndeamnă cititorii să imite personajele, ceva ce e de neconceput pentru mintea mea.

Pentru Lacan, în acord cu Freud, Sade a oferit o nouă maximă a experienței freudiene. De a-ți face datoria de a nu renunța la plăcerile tale. Lacan în pagina 58 din "Kant avec Sade", spune "I have the right of enjoyment over your body, anyone can say to me", anulând în favoarea sadeanului orice urmă de consimțământ, moralitate, respect.

Kant nu are nimic asemănător cu Sade. Este exact opusul lui Sade. Pentru Immanuel Kant cel mai important lucru era moralitatea și "to do your duty righteously". Maxima lui Kant era "ACT....", "Act this way", "Act in accordance with reason" etc. Lacan a reușit cumva să-l lege pe Kant, filosoful moralei, cu perversul și bolnavul literaturii franceze. "Do your duty" a lui Kant, a devenit "Do your duty in not giving up to your pleasure". Dar oare atunci când plăcerea sadeană încalcă orice urmă de moralitate firească sau kantiană, mai există legătura între cei doi, așa cum Lacan propune în "Kant avec Sade".

Lacan merge și mai departe, asemănând boudoirul sadean cu școlile filosofice ale lui Aristotel sau Plato, deoarece Sade a reușit să-l

"prezică" pe Freud în perversitate. "That the work of Sade anticipates Freud, be it in respect of the catalogue of perversions. Against this we hold that the Sadean bedroom is equal to those places from which the schools of ancient philosophy took their name: Academy, Lyceum, Stoa.".

Lacan, ca psihanalist, era preocupat de structura dorinței, folosind concepte din psihanaliză pentru a interpreta filosofia. Totuși, aplicarea unei grile psihanalitice asupra filosofiei morale kantiene conduce la concluzii anacronice. Filosofia lui Kant nu poate fi înțeleasă prin prisma teoriei dorinței sexuale, deoarece se bazează pe principii raționale, nu pe dinamica inconștientului.

Pentru Lacan, atât Kant, cât și Sade, abordează problema dorinței umane și legea morală, dar din unghiuri radical diferite. Kant, cu o etică a datoriei, în care acțiunile sunt morale doar dacă sunt motivate de respectul pentru legea morală universală. Sade, pe de altă parte, lepădând moralitatea pentru a atinge viziunea sa de "dorință" și "libertate".

Lacan, prin seminarul său “Kant avec Sade”, propune o analiză în care aceste două perspective nu sunt doar opuse, ci și interdependente. Lacan sugerează că Sade dezvăluie ceea ce Kant reprimă: forțele pulsionale ale dorinței care se ascund sub suprafața rațiunii morale. În viziunea lui Lacan, Sade nu este doar un anarhist moral, ci și un martor al adevărului inconștient pe care Kant încearcă să-l controleze prin intermediul rațiunii și al eticii.

Ceea ce Lacan scoate în evidență este că legea morală a lui Kant și dorința libertina a lui Sade sunt, în esență, două fețe ale aceleiași monede. Kant reprezintă ordinea simbolică, unde rațiunea și moralitatea încearcă să structureze și să controleze dorința. Sade, în schimb, reprezintă partea incontrolabilă a dorinței, care sfidează și depășește aceste struct